

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi – Journal of Social Sciences
Cilt / Volume: 2011-2 Sayı / Issue: 23

LİSANSLI OLARAK TAKIM SPORU VE BİREYSEL SPOR YAPAN İLE SPOR YAPMAYAN ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Süleyman YILDIRIM*, Gülsen ÖZCAN**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Düzce ilinde bulunan ortaöğretim seviyesindeki lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesidir. Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Veriler, Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Sosyal Beceri Envanteri" ve araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formuyla toplanmıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri toplam puan değerlerinde takım ve bireysel spor yapan öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Cinsiyete göre sosyal beceri ölçeği alt boyutlarında duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca lisans yılı ve spor branşının ölçeğin sosyal kontrol alt boyutunda fark oluşturduğu görülmüştür.

Lisans yılına göre, lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlılık alt boyutlarındaki puanlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca ölçeğin sosyal kontrol alt boyutunda branş ve lisans yılı arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Takım Sporları, Bireysel Sporlar, Sosyal Beceri, Sosyal Beceri Envanteri

The Comparison of Social Skill Levels of Student Athletes in Individual and Team Sports and Student Non-Athletes in High School

ABSTRACT

The aim of this research was to find social skill levels of student athletes in individual and team sports and students non-athletes in high school in Düzce. This study was based on a quantitative research method with descriptive analysis. Data were collected using Social Skill Scale developed by Riggio (1986) and translated to Turkish by Yüksel (1998), and the individual information form developed by the researcher.

The result of this study showed a significant difference in total structure of the social skill scale in favor of the student athletes in individual and team sports as opposed to student non-athletes. Girls tended to have significantly higher score than boys in the dimensions of emotional

* Uzun Mustafa İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmeni.

** Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyesi. e.mail:guloz69@hotmail.com

expressivity, emotional sensitivity, social expressivity and social control of the scale. Moreover, sport license year and type were found to constitute differences in social control dimension of the scale.

Considering the sport license year, there was no significant differences between scores of student athletes in team and individual sports in emotional expressivity, emotional sensitivity, and social expressivity, social sensitivity dimensions of the scale. Finally, there was a significant difference between sport types and license years in social control dimension of the scale.

Key Words: Sport, team sport, individual sport, social skill, social skill scale

1. GİRİŞ

İnsanın hareket etme becerisi her ne kadar hayvanlarla benzeşik olsa da aklıyla birleşerek yaşam kalitesini ve sürecini kendi lehine çevirmesine yardımcı olmuştur. Tarihi evrimi içinde hareket yeteneği, karnını doyurma, korunak yapma, yabancı hayvanlara karşı savunma ihtiyaçlarını karşılarken, daha sonraları beğenilme, takdir edilme ve yeteneğini en üst düzeye çıkartmayla sonuçlanan taşıyıcı bir rol üstlenmiştir. Bir yönüyle insanın hareket etme evrimi sporun da mazisini oluşturmaktadır.

Fransız hümanistlerin “Top oyunu” (Fişek,1998) olarak tanımladığı spor, kültür öğelerinin vazgeçilmez unsuru (Afyon,1997), kolektif bir uğraş olması sebebiyle insanlar arasında toplumsal ilişkilerin gelişmesine yardımcı, insana haz ve doyum veren bir oyun anlayışının gelişkin kurallara bağlanması (Kat, 2009), tek ve toplu oynanan eğitici ve eğlendirici uğraşlar (Mengütay,1997) gibi tanımlardan oluşmaktadır.

Kişiyeye, heyecan duyma, mücadele etme, galip gelme duygularını yaşatan sporun, toplumsal açıdan bakıldığında ekonomik, sosyal, kültürel faydaları görülmektedir (Türkel, 2010). Sporun insana, en önemli yardımlarından biri de bir bakıma daha huzurlu, güvenli ve korunaklı yaşamasında hayati değeri olan sosyalleşmesini kolaylaştırmasıdır. Bireyin sosyal uyarıcılara, özellikle grup yaşamının baskı ve zorluklarına karşı, duyarlılık geliştirme, gruba uygun davranma (Öztürk, 1998), toplum tarafından verilen görevleri ve rolleri yerine getirebilme (Avcıoğlu, 2005) özelliği olarak tanımlanan sosyal beceri, hayat boyu süren, karmaşık bir yaşantı ürünüdür. Gerek bireysel, gerekse takım halinde yapılan sporlar esnasında kişiler, disiplinli, ilkeli ve kurallı çalışma, otoriteye itaat etme, yapılan sportif karşılaşmaların sevincini ve üzüntüsünü paylaşma, bir gruba ait olma ve onu temsil etme gibi özellikleri doğal yaşantıları içinde edinirler.

Sporun sosyal becerilerin kazanılmasındaki önemi kabul edildiğinde insanları hayata hazırlayan okulların bu uğraş, beceri ya da öğrenilmiş yaşantıyı ne derece öğretim programlarına aldığı da merak konusu olmalıdır. Spor yaşam biçimi, günlük hayatlarının vazgeçilmezi haline getirmiş toplumların aynı zamanda güçlü bir devlet ekonomisi, istikrarlı eğitim politikaları, spor kültürünü edinmiş aileler gibi destekçilerinin olduğu muhakkaktır. Ülkemiz açısından düşünüldüğünde ise daha yürünecek çok yol varmış gibi görünse de

doğruyu görüp onun için mücadele vermeye başlamanın gelişimsel bir hareket olduğu tahmin edilebilir.

Sosyalleşme ve spor ilişkisinin ortaya çıkarılmaya çalışıldığı bu çalışmayla, orta öğretim düzeyinde lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapanlar ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığı görülmeye çalışılmıştır. Çıkan sonuçlar ışığında gerek “Geçerli öğrenme yaşantıları düzenekleri” (Ertürk, 1972) olan eğitim ve öğretim programlarının içeriğine atıfta bulunulması, gerekse milli eğitim anlayışı içerisine sporun, kuramsal anlamdan ziyade, uygulamalı olarak girmesinin vurgulanması ve yetkili devlet organlarının okullara araç, gereç donanım ve imkanlarla sporu canlandırma zamanının geldiğinin hatırlatılması umulmaktadır.

1.1. Problem Cümlesi

Orta öğretim düzeyinde lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyi nedir?

1.2. Alt Problemler

1. Lisanslı olarak, takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Cinsiyetlerine göre, lisanslı olarak, takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
3. Lisans süresine göre, lisanslı olarak, takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

İnsan bireysel ve sosyal ihtiyaçları olan bir varlıktır. Sporun doğasında da paylaşım, özgüven, rekabet, saygı, diğer insanlarla ilişkilerin gelişmesi, kazanma, kaybetme gibi işlevler vardır. Bu anlamda spor alanında elde edilecek başarı ve becerilerin bu özelliklerin kazanılmasına yardımcı olacağı ve bireylerin sosyalleşmesine katkıda bulunabileceği düşünülebilir. Bu düşünceden yola çıkılarak bu çalışmayla lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ile hiç spor yapmayan orta öğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli: Bu Araştırma durum tespitine dayalı tarama modelinde bir çalışmadır.

2.2.Araştırmaya Katılanlar

Bu çalışmada araştırma grubu oluşturulurken 2010 -2011 eğitim öğretim yılında Düzce İli Milli Eğitim Müdürlüğünden edinilen verilere göre orta öğretim kurumlarında öğrenim gören takım sporu yapan 315 kız, 850 erkek öğrenci, bireysel spor yapan 67 kız, 172 erkek öğrenci ve toplam orta öğretime devam edip lisanslı spor yapmayan 15773 öğrenci olduğu öğrenilmiştir. Elde edilen bu veriler üzerinde ise araştırmanın sınırlılıkları arasında yer alan lisanslı spor yapanlardan en az iki yıllık ve üzeri lisans geçmişi olanlar ayrılmıştır. Daha sonra sosyal beceri ölçeği ve kişisel bilgi formundan oluşan veri toplama araçları, gruplar arasındaki sayı denkliği de dikkate alınarak bu öğrencilerden istekli olanlara verilmiş böylece takım sporu yapan 50 kız, 49 erkek toplam 99 öğrenci, bireysel spor yapan 50 kız, 44 erkek toplam 94 öğrenci ve spor yapmayan 48 kız, 47 erkek toplam 95 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Riggio tarafından geliştirilen sosyal beceri envanteri kullanılmıştır.

2.4. Sosyal Beceri Envanteri

1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yeniden revize edilerek bugünkü şeklini almış bir ölçme aracıdır. SBE temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla küçük çapta hazırlanmış kendini tanımlama türünden bir araçtır. Başlangıçta kişilik ve sosyal psikoloji araştırmaları için geliştirilmiştir. SBE sosyal becerileri altı ayrı alt boyutta ölçmektedir. Bunlar; 1. Duyuşsal anlatımcılık, 2. Duyuşsal duyarlılık, 3. Duyuşsal kontrol, 4. Sosyal anlatımcılık, 5. Sosyal duyarlılık 6. Sosyal kontrol'dür. Ayrıca sosyal becerilerin tümünü kapsayan global sosyal beceri seviyesini toplam olarak hesaplamaktadır. Ölçekte toplam olarak 90 madde bulunmaktadır (Yüksel, 2004)

Sosyal beceri envanterinin puanlanması hızlı ve kolaydır. Genellikle puanlar ne kadar yüksek çıkarsa sosyal becerinin düzeyi de o kadar yüksek olur (Gezer, 2010).

Sosyal Beceri Envanterinin Türkçeye uyarlama çalışmaları Yüksel (1998) tarafından gerçekleştirilmiştir. SBE Psikolojik Danışma ve Rehberlik

alanından üç kişi tarafından ayrı ayrı olarak Türkçeye çevrilmiş, sonra bu çeviriler araştırmacı tarafından karşılaştırılmış ve uyuşmazlıklar gerek tartışma yoluyla gerekse İngilizce bilen başka uzman kişilere danışılarak giderilmiştir. Yapılan çevirilerde büyük bir farklılığın olmadığı; alandan ve İngilizceyi kullanma deneyimi olan kişiler tarafından Türkçe çevirisinin orijinal İngilizce metinle eş değerde olduğu kabul edilmiştir. Sosyal beceri envanteri yetişkinlere yönelik bir ölçek olup ölçeğin uygulanabilir alt sınırı olarak Ortaöğretim birinci sınıf (15 yaş) olarak belirlenmiştir.

Sosyal Beceri Envanterinin Türkiye için güvenilirliği test-tekrar ve iç tutarlık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplanmıştır. Testin tekrarı yöntemiyle bulunan toplam puana ilişkin güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için $r = .92$ olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r = .80$ ile $r = .89$ arasında değişmektedir (Yüksel, 2004).

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen veriler tek yönlü varyans analizi ve çift yönlü varyans analizi istatistik işlemleri kullanılarak çözümlenmeye çalışılmış ve bu analizlerin yapımında SPSS 17 istatistik paket programı kullanılmıştır. İstatistik işlemlerde anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır. Gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için ise Scheffe testi yapılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIşMA

3.1. Birinci Alt Problem: Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

Öğrencilerin takım sporu, bireysel spor ve spor yapmama durumunun sosyal beceri ölçeğinin alt boyutlarında ve toplam sosyal beceri düzeyinde fark yaratıp yaratmadığını anlamak için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucu aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Duyuşsal Anlatımcılık Boyutuna Göre Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplararası	1216.643	2	608.322	13.688	.000
Gruplar içi	12666.326	285	44.443		
Toplam	13882.969	287			

Tablo 1'de de görüldüğu gibi yapılan tek yönlü varyans analizi

sonuçlarına göre lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri düzeyleri duyuşsal anlatımcılık boyutunda anlamlı fark görülmektedir $F(2-285) = 13.688, p < 0.05$. Spor durumları arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 47.6$ bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 46.5$ iken, spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 42.8$ olduğu ve sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık boyutunda lisanslı takım sporu ve bireysel sporu yapanlar lehine fark oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Duyuşsal Duyarlılık Boyutuna Göre Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	7568,308	2	3784,154	59,951	.000
Gruplar içi	17989,470	285	63,121		
Toplam	25557,778	287			

Analiz sonuçlarına göre lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin, sosyal beceri düzeyleri duyuşsal duyarlılık boyutu bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir $[F(2-285) = 59.951, p < 0.05]$. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri duyuşsal duyarlılık boyutu, lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Spor durumları arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 52,5$ ve bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 52,2$ iken, spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x} = 41,5$ olduğu ve sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal duyarlılık boyutunda lisanslı takım sporu ve bireysel spor yapanlar lehine fark oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Duyuşsal kontrol Boyutuna Göre Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	87,737	2	43,868	1,160	,315
Gruplar içi	10782,343	285	37,833		
Toplam	10870,080	287			

Analiz sonuçları lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $[F(2-285) = 1,160$

$p>0.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu, lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Sosyal Anlatımcılık Boyutuna Göre Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	22623,358	2	11311,679	163,608	,000
Gruplar içi	19704,586	285	69,139		
Toplam	42327,944	287			

Analiz sonuçlarına göre lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrenciler arasında, sosyal beceri düzeyleri sosyal anlatımcılık boyutu bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F (2-285)=163,608, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri sosyal anlatımcılık boyutu, lisanslı olarak yapılan spor branşına göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Spor durumları arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=54.65$ bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=51.6$ iken, spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=34.5$ olduğu ve sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatımcılık boyutunda lisanslı takım sporu ve bireysel spor yapanlar lehine fark olduğu görülmektedir. Ayrıca takım ve bireysel spor yapanlar karşılaştırıldığında takım sporu yapan öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Sosyal Duyarlılık Boyutuna Göre Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	631,519	2	315,759	7,139	.001
Gruplar içi	12606,468	285	44,233		
Toplam	13237,986	287			

Analiz sonuçları lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri düzeyleri sosyal duyarlılık boyutu bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F (2-285)=7,139, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri sosyal duyarlılık boyutu, lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Spor durumları arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; spor yapmayan

öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=51.4$ bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=50.8$ iken, takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=48$ olduğu ve sosyal beceri ölçeğinin sosyal duyarlılık boyutunda spor yapmayan ve bireysel spor yapanlar lehine fark olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Sosyal Kontrol Boyutuna Göre Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	17273,085	2	8636,543	131,487	,000
Gruplar içi	18719,828	285	65,684		
Toplam	35992,913	287			

Analiz sonuçları lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri düzeyleri sosyal kontrol boyutu bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [F (2-285)=131,487 p<0.05]. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri sosyal kontrol boyutu, lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Spor durumları arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=55.8$, bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=53.3$ iken, spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=38.3$ olduğu ve sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutunda takım sporu ve bireysel spor yapan öğrenciler lehine fark olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Toplam Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	151418,724	2	75709,362	130,628	,000
Gruplar içi	165179,744	285	579,578		
Toplam	316598,469	287			

Analiz sonuçları lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin, toplam sosyal beceri düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir F (2-285)=130,628 p<0.05]. Başka bir deyişle, öğrencilerin toplam sosyal beceri düzeyleri, lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Spor durumları arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=302.3$ bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=299.3$ iken, spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=252.1$ olduğu ve sosyal beceri

ölçeğinin toplam değerlerine göre takım sporu ve bireysel spor yapan öğrenciler lehine fark oluştuğu görölmektedir.

Birinci Alt Probleme İlişki Tartışma:

1- Alt Problem: Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında sosyal beceri ölçeğinin alt boyutlarında duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol boyutunda takım ve bireysel sporlar lehine anlamlı fark çıkmıştır ($p<0,05$).

Sosyal anlatımcılık boyutunda üç grup arasında da anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Sosyal anlatımcılık boyutunda en yüksek değer takım sporlarında orta değer bireysel sporlarda ve en düşük değer ise spor yapmayan grupta ortaya çıkmıştır.

Duyuşsal kontrol alt boyutunda ise tüm gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Toplam sosyal beceri düzeyinde ise takım ve bireysel sporlar lehine spor yapmayan gruba göre anlamlı fark vardır ($p<0,05$).

Tüm çıkan bu sonuçlar takım sporlarıyla uğraşan öğrencilerin daha sosyal olduklarını göstermektedir. Bunun sebebi öğrencilerin takım sporlarında birçok insanla birlikte olmaları sonucu yardımlaşmaları, paylaşım yapmaları, arkadaşlarıyla iletişimin fazla olması, daha çok insanı yanında görmesi, kazanmayı, kaybetmeyi, sevinci ve üzüntüyü birlikte paylaşmaları ve arkadaşlık duygularının takım sporlarında daha fazla beraber yaşamaları olarak gösterilebilir. Bireysel spor yapan öğrencilerde de hiç spor yapmayan öğrencilere oranla sosyal becerinin yüksek çıkması sporun kendine özgü faydaları olan kendini tanıması, bireysel özgüvenin yüksek olması, kendi zayıf ve güçlü yönlerini iyi bilmesi, mücadeleci yönünün gelişmiş olması, spor yapmaları sonucu psikolojik boşalım nedeniyle rahatlamaları ve dengeli bir kişiliğe kavuşmaları olarak gösterilebilir. Ayrıca Aracı (1999), sporun kişiye yararlarını aşağıdaki şekilde özetleyerek çıkan sonuçlara destek ifadelerde bulunmuştur.

Spor;

- a) Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu ve güzeli takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
- b) Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.
- c) Olumlu ve sağlıklı yasama alışkanlıkları kazandırır.
- d) Ölçülü ve planlı bir şekilde çalışmayı ve dinlenmeyi öğretir.
- e) Yeni bir gün ve faaliyete istekli ve kuvvetli başlamayı sağlar.

f) Toplumsal sorumluluğu geliştirir.

g) Birlikte olma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisini belirlemesine olanak sağlar.

Reynolds ve Ark. (1990), yaptıkları araştırmada düzenli fiziksel aktivitenin, yaşam kalitesini, diğer psikolojik değişkenleri olumlu yönde etkilediğini belirterek, egzersizin sosyal yetkinlik beklentisi, stres ve sosyal etkenler üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Ryan ve Dzewaltowski (2002), 6. ve 7. Sınıf öğrencilerin bedensel aktivite yoluyla kendilerine olan güvenlerinin arttığı, bedensel aktivitedeki engellerin üstesinden geldikleri, aktif olmak, kendilerine çevre bulmak ve oluşturmak için diğer arkadaşlarını davet ettiklerini, girişken olduklarını saptamışlardır. Gezer (2010), Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Beceri Envanterini kullanarak yaptığı araştırmada ise bireysel ve takım sporcusu olma durumuna göre, takım sporcuları bireysel sporculardan daha sosyal becerili çıkmıştır. Yapılan bu araştırmalar, çıkan sonuçları destekler niteliktedir.

2. Alt problem: Orta öğretim öğrencilerinin;

a. Cinsiyetlerine göre,

b. Lisanslı yapılan spor branşına göre,

c. Cinsiyet ve lisanslı spor branşı birlikteyken sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

Öğrencilerin cinsiyet ve lisanslı takım sporu ve bireysel spor ile spor yapmama durumu bir aradayken sosyal beceri ölçeğinin alt boyutlarında ve toplamında fark olup olmadığını anlamak için yapılan çift yönlü varyans analizi sonucu aşağıda yer almıştır.

Tablo 8. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Anlatımcılık Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	504,536	1	504,536	11,724	,001
Spor durumu	1210,033	2	605,016	14,059	,000
Cinsiyet x Spor	29,474	2	14,737	,342	,710
Hata	12135,664	282	43,034		
Toplam	13882,969	287			

Tablo 8’de görüldüğü gibi Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(1-282)=11,7$ $p<0,05$]. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ayrıldıkları spor

durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kızların aritmetik ortalaması $\bar{x}=48.6$ erkeklerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=46.6$, bireysel sporlarda kızların aritmetik ortalaması $\bar{x}=47.7$, erkeklerin aritmetik ortalaması, $\bar{x}=45.1$ dir. Spor yapmayan kızların aritmetik ortalaması $\bar{x}=44.5$, erkeklerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=41.0$ dir. Bu sonuçlara göre kız öğrencilerin tüm gruplarda erkek öğrencilere göre sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık boyutunda daha yüksek bir beceriye sahip olduğu söylenebilir.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları lisanslı spor türüne göre de anlamlı fark bulunmuştur [F(1-282)=14,059 p<0,05]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=47.6$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=46.5$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=42.8$ dir. Çıkan bu sonuçlar ise lisanslı takım sporu ve bireysel spor yapan öğrenciler lehinedir.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin ise anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(2-282)= 0,342 p>0,05].

Tablo 9. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Duyarlılık Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	1699,069	1	1699,069	29,460	,000
Spor durumu	7472,688	2	3736,344	64,784	,000
Cinsiyet x Spor	37,346	2	18,673	,324	,724
Hata	16263,995	282	57,674		
Toplam	25557,778	287			

Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [F(1-282)=29,46 p<0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız $\bar{x}=54.46$, erkek $\bar{x}=50.57$ iken, bireysel sporlarda kız $\bar{x}=54.8$, erkek $\bar{x}=49.2$ puanı, spor yapmayanlar kız $\bar{x}=44.0$, erkek 38.9 olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları lisanslı spor türüne göre de anlamlı fark bulunmuştur [F(1-282)=64,784 p<0,05]. Öğrencilerin lisanslı durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=52.5$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=52.2$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=41.5$ dir. Çıkan bu sonuçlar ise lisanslı takım sporu ve bireysel spor yapan öğrenciler lehinedir.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-282)= 0,324$ $p>0,05$].

Tablo 10. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Kontrol Boyutu Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	163,911	1	163,911	4,426	,036
Spor durumu	101,319	2	50,660	1,368	,256
Cinsiyet x Spor	181,874	2	90,937	2,455	,088
Hata	10444,498	282	37,037		
Toplam	10870,080	287			

Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(1-282)=4,426$ $p<0,05$]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız $\bar{x}=44.06$, erkek $\bar{x}=43.4$, bireysel sporlarda kız $\bar{x}=43.5$, erkek $\bar{x}= 46.5$, spor yapmayan grupta ise kız $\bar{x}=42.6$, erkek $\bar{x}=44.9$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları lisanslı spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(1-282)=1,368$ $p>0,05$]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=43.7$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=44.9$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=43.7$ dir.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-282)= 2,455$ $p>0,05$].

Tablo 11. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Anlatımcılık Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	837,764	1	837,764	12,591	,000
Spor	22582,084	2	11291,042	169,694	,000
Cinsiyet x Spor	108,990	2	54,495	,819	,442
Hata	18763,653	282	66,538		
Toplam	42327,944	287			

Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporü ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçęęi sosyal anlatımcılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [F(1-282)=12,591 p<0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporü, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçęęi sosyal anlatımcılık boyutu puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar; takım sporlarında kız \bar{x} =55.8, erkek \bar{x} =53.5, bireysel sporlarda kız \bar{x} =52.9, erkek \bar{x} =50.1, spor yapmayan grupta ise kız \bar{x} =37.04 erkek \bar{x} =31.9 olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları lisanslı spor durumuna göre de anlamlı fark bulunmuştur [F(1-282)=169,694 p<0,05]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise, takım sporü yapanların aritmetik ortalaması \bar{x} =54.6, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması \bar{x} =51.6 ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması \bar{x} =34.5 dir. Çıkan bu sonuçlar lisanslı takım sporü yapanlar ile bireysel spor yapan öğrenciler lehinedir. Lisanslı takım Sporü ve bireysel spor yapan öğrenciler arasında da takım sporü yapan öğrenciler lehine fark çıkmıştır.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçęęi sosyal anlatımcılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(2-282)= 0,819 p>0,05].

Tablo 12. Cinsiyetlerine göre öğrencilerin sosyal beceri ölçęęi sosyal duyarlılık boyutu sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	4,482	1	4,482	,101	,751
Spor durumu	622,230	2	311,115	7,031	,001
Cinsiyet x Spor	122,853	2	61,427	1,388	,251
Hata	12478,081	282	44,249		
Toplam	13237,986	287			

Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporü ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçęęi sosyal anlatımcılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(1-282)=0,101 p>0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporü, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçęęi sosyal anlatımcılık boyutu puanları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Cinsiyete göre spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız \bar{x} =47.2 erkek \bar{x} =48.8 bireysel sporlarda kız \bar{x} =51.5 erkek \bar{x} =49.95 ve spor yapmayan grupta kız \bar{x} =51.06 erkek \bar{x} =51.7 olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumu türüne göre de anlamlı fark bulunmuştur [F(1-282)=7,031 p<0,05]. Öğrencilerin lisanslı spor türüne göre

ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=48$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=50.8$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=51.4$ dür. Çıkan bu sonuçlar ise lisanslı bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrenciler lehinedir.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-282) = 1,388 p>0,05$].

Tablo 13. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Kontrol Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	1454,194	1	1454,194	23,927	,000
Spor durumu	17221,737	2	8610,869	141,682	,000
Cinsiyet x Spor	134,079	2	67,039	1,103	,333
Hata	17138,842	282	60,776		
Toplam	35992,913	287			

Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(1-282)=23,9 p<0,05$]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre spor durumu türünden aldıkları puanlar takım sporlarında kız $\bar{x}= 57.5$, erkek $\bar{x}=54.1$ iken, bireysel sporlarda kız $\bar{x}=55.06$, erkek $\bar{x}= 51.3$ ve spor yapmayan grupta ise kız ($\bar{x}=41.4$, erkek $\bar{x}=35.02$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre de anlamlı fark bulunmuştur [$F(1-282)=141,682 p<0,05$]. Öğrencilerin lisanslı spor türüne göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=55,8$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=53,3$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=38,3$ dür. Çıkan bu sonuçlar lisanslı takım ve bireysel spor yapan öğrenciler lehinedir.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-282) = 1,103 p>0,05$].

Tablo 14. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	13418,876	1	13418,876	25,013	,000
Spor durumu	150556,648	2	75278,324	140,322	,000
Cinsiyet x Spor	551,497	2	275,748	,514	,599
Hata	151284,608	282	536,470		
Toplam	316598,469	287			

Cinsiyetin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [F(1-282)=25,013 p<0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre spor durumu türüne göre aldıkları toplam puanlar takım sporlarında kız \bar{x} = 307.5, erkek \bar{x} =297, bireysel sporlarda kız \bar{x} =305.5, erkek \bar{x} = 292.2 ve spor yapmayan grupta ise kız \bar{x} =260.6, erkek \bar{x} =243.4 olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları lisanslı spor durumu türüne göre de anlamlı fark bulunmuştur [F(1-282)=140,322 p<0,05]. Öğrencilerin lisanslı spor durumu türüne göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması \bar{x} =302,3, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması \bar{x} =299,3 ve spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalaması \bar{x} =252,1'dir. Çıkan bu sonuçlar lisanslı takım sporu ve bireysel spor yapan öğrenciler lehinedir.

Spor durumu ve cinsiyetin öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(2-282) = 0,514 p>0,05].

2. Alt Probleme İlişkin Tartışma

Araştırma sonuçlarında cinsiyete göre lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında anlamlı fark vardır (p<0.05). Sosyal duyarlılık boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı fark çıkmamıştır (p>0,05). Öğrencilerin toplam sosyal beceri düzeylerinde ise tüm gruplarda kızlar lehine anlamlı bir fark bulunurken, yapılan spor durumuna göre takım sporu ve bireysel spor lehine spor yapmayanlara göre anlamlı bir fark bulunmuş, cinsiyet ve spor durumu bir aradayken sosyal beceri düzeyine ortak etkileri arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Çıkan bu sonuçlara bakıldığında genel itibarla kızların sosyal beceri ölçeğinin tamamına yakın alt boyutunda ve toplamda erkelerden daha üstün

sosyal beceri düzeyine sahip olduğunu görülmektedir. Bunun sebebi ise kız öğrencilerinin yetiştiriliş tarzında, konuşma, duygularını ifade etme, olaylar karşısında kendini kontrol etme gibi özelliklerin önemsenmesi ve teşvik edilmesi düşünülebilir. Ayrıca kızların duygusal ve iletişimsel becerilere yatkın yapısal özellikleri ve buluş çağına erkeklere göre daha erken girmeleriyle daha çabuk olgunlaşma davranışlarını edinmelerinin de çıkan bu sonucu etkilemiş olabilir. Literatür taramasında da farklı alanlarda ve konularda sosyal beceriyle ilgili yapılan çalışmalarda bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen bulgulara ulaşılmıştır;

Kalafat (2006), yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin beden memnuniyeti ve sosyal becerilerinin sınıf düzeyine, cinsiyete ve üniversiteye giriş puan türüne göre bir farklılık gösterip göstermediği, böyle bir farklılık varsa bu farklılığı oluşturan sebeplerin neler olduğunu ortaya konulmaya çalışmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, beden memnuniyetinin genel olarak erkeklerde kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Kızların ise genel sosyal beceri düzeyleri erkeklere oranla daha yüksek düzeyde çıkmıştır. Sadece duyuşsal kontrol alt ölçeğinde yer alan özellikleri bakımından erkekler, kızlara göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir.

Çilingir (2006), yaptığı çalışmada fen lisesi ve genel lise öğrencilerinin sosyal becerileri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmanın bulguları şu şekilde özetlenebilir: Lise öğrencilerinin cinsiyet farklılığı açısından sosyal becerilerinde farklılaşma gözlemlenmiştir. Sosyal Beceri ölçeğinin duyuşsal kontrol boyutunda ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sözel olmayan mesajları, duyguları düzenleme ve kontrol etme becerisi açısından daha yetkin oldukları gözlemlenmiştir.

Deniz (2002), tarafından yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin TA-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi ele alınmıştır. Araştırmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin sosyal beceri duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt ölçek puanlarının baskın ben durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, kız öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal kontrol ve sosyal beceri toplam puanları erkek öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu, erkek öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının kız öğrencilerin puan ortalamalarından önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin bağımsız karar verme ve mantıklı karar verme stratejisi ile sosyal beceri düzeyleri arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Altınbaş (2002), üniversite öğrencilerinin cinsiyet, ikamet durumu, sosyal etkinliklere katılma durumu ve sosyal beceri düzeylerine göre sosyal destek algı düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını araştırmıştır. Bulgular incelendiğinde; kız öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları

sosyal destek düzeyi, erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yüksek sosyal beceriye sahip olan öğrenciler, düşük ve orta derecede sosyal beceriye sahip olan öğrencilere göre daha fazla aileden ve arkadaşlardan sosyal destek almışlardır.

Deniz (2002), üniversite öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyini incelediği araştırmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Sosyal beceri düzeyinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık ve sosyal kontrol boyutlarında daha yetkin olduğu, erkek öğrencilerin de duyuşsal kontrol boyutunda kız öğrencilerden daha yetkin olduğu sonucunu gözlemlemiştir.

Riggio ve Arkadaşları (1989), yaptıkları araştırmalarında 171 lise öğrencisi (96 kadın-75 erkek) üzerinde sosyal beceriler ve empati arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çıkan sonuçlara göre cinsiyet farklılıkları açısından kadınlarda duyuşsal empati boyutunun daha yüksek olduğu saptanmıştır (Akt. Yıldırım, 2006).

Balyan (2009), yaptığı araştırmada, ilköğretim 2. kademe ve orta öğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumları, sosyal beceri ve özyeterlik düzeylerinin belirlenmesi ve birbirleri arasındaki ilişkileri incelemiştir, araştırma sonucunda ise öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutum seviyelerinin düşük düzeyde, özyeterlik ve olumlu sosyal beceri seviyelerinin ise yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Beden eğitimi derslerine yönelik tutum ile cinsiyet, okul türü, okullarda bulunan spor tesisleri, gelir düzeyini algılama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Sosyal beceri düzeylerinde kız öğrencilerin olumlu sosyal becerileri erkek öğrencilerden daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki çalışmalara genel olarak bakıldığında araştırma sonuçlarını destekleyen ve sonuçlarla farklılık yaratan bulgulara erişildiği görülmektedir. Bu durumun, üzerinde çalışılan grupların ihtimali olarak sayıca ve nitelikçe farklılıklarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

3. Alt problem: Orta öğretim öğrencilerinin;

- a. Lisans süresine göre,
- b. Lisanslı yapılan spor branşına göre,
- c. Lisans süresi ve lisanslı spor branşı birlikteyken sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

Öğrencilerin lisans süreleri ve yaptıkları lisanslı spor durumunun sosyal beceri ölçeğinin alt boyutlarında ve toplamında yarattığı etkinin görüldüğü çift yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 15. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Anlatımcılık Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	,002	1	,002	,000	,995
Lisyıl	259,440	4	64,860	1,358	,250
Spor x Lisyıl	446,998	4	111,749	2,339	,057
Hata	8741,579	183	47,768		
Toplam	9397,254	192			

Tablo 15’de görüldüğü gibi lisans süresi lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık boyutu üzerinde anlamlı fark yaratmamıştır [F(4-183)=1,358 p>0,05]. Takım sporlarında iki yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması \bar{x} =49.7 iken, üç yıllık lisanslı sporcuların \bar{x} =45.4, dört yıllık sporcuların \bar{x} =47.1, beş yıllık sporcuların \bar{x} =46.4, altı yıl ve üstü olanlar için ise \bar{x} =46.5 aritmetik ortalamaya sahipken, bireysel sporlarda ise iki yıllık lisanslı sporcuların ortalaması \bar{x} =45.9, üç yıllık lisans \bar{x} =47.06, dört yıllık lisans \bar{x} =47.1, beş yıllık lisans \bar{x} =52.3 ,altı yıl ve üstü \bar{x} =43.5 aritmetik ortalamaya sahiptirler.

Ayrıca öğrencilerin lisanslı yaptıkları spor durumuna göre sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık boyutunda anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür [F(1-183)=1,358 p>0,05].

Diğer yandan Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(4-183) = 2,339 p>0,05].

Tablo 16. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Duyarlılık Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	,077	1	,077	,001	,974
lisyıl	27,892	4	6,973	,095	,984
Spor x lisyıl	37,825	4	9,456	,129	,972
Hata	13435,374	183	73,417		
Toplam	13505,140	192			

Lisans süresinin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(4-183)=0,095 p>0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu puanları Lisans yılı süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında iki yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=52.5$, üç yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=51.07$, dört yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=52.9$, beş yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=53.2$, altı yıl ve üstü lisans sahibi öğrencilerin $\bar{x}=52.9$ olarak çıkarken toplamda ise $\bar{x}=52.5$ puan olarak çıkmıştır. Bireysel sporlarda ise aritmetik ortalamalar; iki yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=51.9$, üç yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=52.7$, dört yıllık lisanslı öğrencilerin $\bar{x}=51.9$, beş yıllık lisans sahibi öğrencilerin $\bar{x}=52.3$, altı yıl ve üstü öğrencilerin $\bar{x}=53.5$ olarak çıkarken, toplamda ise $\bar{x}=52.2$ puan ortalamaları çıkmıştır.

Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(4-183)= 0,129 p>0,05].

Tablo 17. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Kontrol Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	,056	1	,056	,002	,969
Lisyıl	134,826	4	33,707	,908	,461
Spor x Lisyıl	340,958	4	85,240	2,295	,061
Hata	6795,746	183	37,135		
Toplam	7443,751	192			

Lisans süresinin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(4-183)=0,908 p>0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu puanları Lisans yılı süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında iki yıllık lisans $\bar{x}=44.3$, üç yıllık lisans $\bar{x}=44.9$, dört yıllık lisans $\bar{x}=44.0$, beş yıllık lisans $\bar{x}=46.0$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=40.9$ toplamda $\bar{x}=43.7$ puan ortalamaları, bireysel sporlarda ise iki yıllık lisans $\bar{x}=45.2$, üç yıllık lisans $\bar{x}=44.6$, dört yıllık lisans ($\bar{x}=42.4$, beş yıllık lisans $\bar{x}=45.0$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=42.3$ toplamda $\bar{x}=44.3$ puan olarak çıkmıştır.

Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(4-183) = 2,295 p>0,05].

Tablo 18. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Anlatımcılık Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	207,536	1	207,536	2,840	,094
Lisyıl	510,764	4	127,691	1,748	,141
Spor x Lisyıl	318,581	4	79,645	1,090	,363
Hata	13371,669	183	73,069		
Toplam	14603,358	192			

Lisans süresinin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(4-183)=1,748$ $p>0,05$]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık boyutu puanları Lisans yılı süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında iki yıllık lisans $\bar{x}=57.5$, üç yıllık lisans $\bar{x}=49.4$, dört yıllık lisans $\bar{x}=55.9$, beş yıllık lisans $\bar{x}=52.3$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=54.4$, toplamda $\bar{x}=54.6$ puan ortalamaları, bireysel sporlarda ise iki yıllık lisans $\bar{x}=51.9$, üç yıllık lisans $\bar{x}=51.1$, dört yıllık lisans $\bar{x}=52.3$, beş yıllık lisans $\bar{x}=51.0$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=50.5$, toplamda $\bar{x}=51.6$ puan ortalamaları çıkmıştır.

Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(4-183)= 1,090$ $p>0,05$].

Tablo 19. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Duyarlılık Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	128,395	1	128,395	2,419	,122
Lisyıl	213,316	4	53,329	1,005	,406
Spor x Lisyıl	240,539	4	60,135	1,133	,342
Hata	9712,773	183	53,075		
Toplam	10513,109	192			

Lisans süresinin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(4-183)=1,005$ $p>0,05$]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık boyutu puanları Lisans yılı süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları

aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında iki yıllık lisans $\bar{x}=45.4$, üç yıllık lisans $\bar{x}=50.9$, dört yıllık lisans $\bar{x}=48.7$, beş yıllık lisans $\bar{x}=49.5$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=48.7$, toplamda $\bar{x}=48$ puan ortalamaları, bireysel sporlarda ise iki yıllık lisans $\bar{x}=50.8$, üç yıllık lisans $\bar{x}=50.8$, dört yıllık lisans $\bar{x}=51.2$, beş yıllık lisans $\bar{x}=49.9$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=50.8$ toplamda ise $\bar{x}=50.8$ olarak çıkmıştır.

Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(4-183)= 1,113 p>0,05].

Tablo 20. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Kontrol Boyutu Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	173,423	1	173,423	2,609	,108
Lisyal	295,816	4	73,954	1,113	,352
Spor x Lisyal	751,759	4	187,940	2,828	,026
Hata	12161,906	183	66,459		
Toplam	13420,663	192			

Lisans süresinin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(4-183)=1,113 p>0,05]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu puanları Lisans yılı süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında iki yıllık lisans $\bar{x}=58$, üç yıllık lisans $\bar{x}=51.9$, dört yıllık lisans $\bar{x}=54.4$, beş yıllık lisans $\bar{x}=53.4$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=57$ toplamda $\bar{x}=55.8$ ortalamaları bulunmuştur. Bireysel sporlarda ise iki yıllık lisans $\bar{x}=53.4$, üç yıllık lisans $\bar{x}=56.9$, dört yıllık lisans $\bar{x}=51.3$, beş yıllık lisans $\bar{x}=53.1$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=48.3$, toplamda da $\bar{x}=53.3$ dür.

Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu üzerindeki ortak etkisinin takım sporu yapanlar lehine anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür [F(4-183) = 2,828 p<0,05].

Tablo 21. Lisans Süresine Göre Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor durumu	263,780	1	263,780	,409	,523
Lisyıl	1233,888	4	308,472	,478	,752
Spor x Lisyıl	1862,826	4	465,707	,722	,578
Hata	117983,054	183	644,716		
Toplam	121238,010	192			

Lisans süresinin lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(4-183)=0,478$ $p>0,05$]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam puanları Lisans yılı süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre öğrencilerin yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalamaları; takım sporlarında iki yıllık lisans $\bar{x}=307.2$, üç yıllık lisans $\bar{x}=293.6$, dört yıllık lisans $\bar{x}=303.2$, beş yıllık lisans $\bar{x}=301.07$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=300.4$, toplamda ise $\bar{x}=302.3$ puan olarak çıkmıştır. Bireysel sporlarda ise iki yıllık lisans $\bar{x}=299.7$, üç yıllık lisans $\bar{x}=302.9$, dört yıllık lisans $\bar{x}=294.3$, beş yıllık lisans $\bar{x}=301.6$, altı yıl ve üstü $\bar{x}=293.3$, toplamda da $\bar{x}=299.3$ puan çıkmıştır.

Spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(4-183)=0,722$ $p>0,05$].

3. Alt Probleme İlk Tartışma

Araştırma sonuçlarında lisans yılına göre lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlılık alt boyutlarında anlamlı fark çıkmamıştır. Sosyal kontrol alt boyutunda ise branş ve lisans yılı arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Çıkan bu sonuçlara göre, iki, dört, beş ve altı yıldır takım sporu yapan ve toplamda da, takım sporu yapan öğrenciler bireysel spor yapanlara göre daha yüksek puan almışlardır. Üç yıldır lisanslı spor yapan öğrencilerde de bireysel spor yapan öğrenciler takım sporu yapanlara göre daha yüksek puan almışlardır.

Araştırma sonucunda lisans yılına göre lisanslı olarak takım sporu yapan öğrenciler ile bireysel spor yapan öğrenciler arasında toplamda da anlamlı fark çıkmamıştır ($p>0,05$). Toplam değerlerde ise lisanslı olarak takım sporları yapan öğrenciler lisans yılı değerlerine göre $\bar{x}=302.3$ puan alarak, bireysel spor yapan öğrencilerden $\bar{x}=299.3$ daha yüksek puan ortalaması almışlardır.

Yukarıdaki araştırma sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin lisans yılları ve yaptıkları spor branşının ortak etkisi bir aradayken sosyal becerileri ölçeğinin sosyal kontrol alt ölçeği hariç, diğerlerinde takım sporu lehine anlamlı bir sonuç görülmektedir. Aynı zamanda bu sonuç, takım sporunu düzenli bir şekilde yapmanın sosyal davranışları olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Diğer yandan öğrencilerinin lisans yılı ve spor branşlarının toplamda sosyal beceri düzeylerinde fark yaratmadığı görülmüştür. Bu sonuç, spor yapma süresi ve spor branşının sosyal becerileri düzeyi üzerinde ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığını göstermektedir.

Araştırma konusuyla ilgili çalışmalara bakıldığında, sporcuların lisans yılına göre sosyal becerilerini ölçen bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte çalışmaların çoğunda, düzenli egzersiz programlarına devam eden bireylerin sosyal yetkinlik beklentilerinin arttığı, öz saygılarının olumlu yönde geliştiği, sorumluluk alma ve verilen görevleri yerine getirmede daha başarılı oldukları vurgulanmaktadır.

Hoffstetter ve Ark. (1990), erken yaşta spora başlayan bireyler üzerinde yaptıkları çalışmada; ilköğretim 6-14 yaş, orta öğretim 15-18 yaş ve yüksek öğretimde spora başlayanları incelemişler ve yetişkinlerin düzenli olarak yaptıkları egzersizle, sosyal öğrenme ve spor faaliyetlerinin sosyal yetkinlik beklentisi ile ilişkisini ortaya koymuşlardır.

Allison ve Arkadaşları (1999), 9-11 yaşları arasında olan öğrencilerin, fiziksel aktiviteye katılmaları, beden eğitimi dersleri, diğer okullarla olan aktiviteleri, engellerin farkında olma ve aşabilme, okul dışındaki faaliyetleri ile sosyal yetkinlik beklentisi arasındaki ilişkiyi incelemişler ve fiziksel aktiviteye katılım ile sosyal yetkinlik beklentisi arasında anlamlı ilişki olduğunu vurgulamışlardır.

Bloom (2007)'a göre ise, genellikle, takım sporlarında yer alan sporcuların sosyal beceri düzeyleri daha yüksek olduğundan sporcular birliktelik ve takım içi dayanışma duygularını her türlü sportif etkinlikte sergileyebilmekte, antrenmanlarda istekli ve gayretli davranmaktadırlar (Akt. Gezer, 2010).

Yukarıdaki araştırma sonuçlarından yola çıkılarak spor ile sosyal beceri arasında olumlu bir ilişkinin olduğu söylenebilirken, takım ya da bireysel spor yapma yılının bireylerin sosyal beceri düzeylerinde farklılık yaratıp yaratmadığı konusunda kesin ifadeler kullanmak zordur. Başka bir açıdan düşünüldüğünde ise spor yapmayı tercih eden öğrencilerin aynı zamanda sosyal beceri düzeylerinin de yüksek olma ihtimali araştırma sonuçlarında göz ardı edilmemelidir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler şöyle sıralanabilir;

1. Formal eğitim çağının başlangıcı sayılan birinci sınıftan itibaren öğrenciler, yetenek alanlarına göre takım ya da bireysel sporlara yönlendirilmeli ve böylece araştırma sonuçlarının gösterdiği gibi sosyal gelişimlerine de önemli katkı sağlanmalıdır.
2. Öğrencilere spor alışkanlığı kazandırmada önemli etkiye sahip olan beden eğitimi derslerinin işleniş kalitesi sorgulanmalı ve bu sorgulamalar sonucunda varsa öğretmen, araç-gereç, donanım, ders saati gibi eksiklikler ilgililerce giderilmeye çalışılmalıdır.
3. Ailelerin, çocuklarını yetenek alanlarına göre bir spor dalına yönlendirmelerini teşvik etmek amacıyla okul yönetimlerinde, bilgilendirici çeşitli etkinlik ve çalışmalar yapılmalıdır.
4. Okul yöneticilerinin beden eğitimi derslerine, bilişsel öğretim ağırlıklı diğer dersler kadar önem göstermeleri ve okullarındaki ders işleniş, spor etkinliklerini düzenleme gibi konularda özenli davranmaları, ilgili üst makamlarca hatırlatılmalıdır.
5. Toplum, erken yaşta çocukların spora yönlendirilmesi için basın, yayın organlarının yardımıyla bilinçlendirilmelidir.
6. Ülkemizde eğitim-öğretim çalışmalarının Milli Eğitim Bakanlığı merkezinden yürütülmesinden dolayı eğitim-öğretimle ilgili tüm çalışmaların sonuçları ve önerileri bakanlık merkezine iletilerek, ilgililerin gerekli çalışma ve önlemleri almaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Afyon, Y. A. (1997). *Beden eğitimi ve spor tarihi*. Konya: Damla Ofset.
- Allison, K.R., Dwyer, J.J.& Makin, S. (1999). Self-Efficacy and Participation in Vigorous Physical Activity by Highschool Students. *Health Education & Behavior*, 26(1), 10-22.
- Altunbaş, G. (2002). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin bazı kişilik özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aracı, H. (1999). *Okullarda beden eğitimi*. Ankara: Bağırhan Yayın Evi.
- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Balyan M. (2009). *İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü.
- Bloom, E.L., Karagiannakis, A., Toste, J.R. ve Heath, N.L. (2007). Severity of academic achievement and social skills deficits. *Canadian Journal of Education*, 30(3), 911-930
- Çilingir, A. (2006). *Fen lisesi ile genel lise öğrencilerinin sosyal beceri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Deniz, M. E. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin TA-baskın ben durumları ve bazı özllük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk,S.(1972).*Eğitimde Program Geliştirme*.Ankara:Meteksan Yayıncılık.
- Fişek, K. (1998). *Türkiyede ve dünyada spor yönetimi*. Ankara: Bağırđan Yayımevi.
- Gezer, D E. (2010). *Farklı spor branşlarındaki sporcuların sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Hoffstetter, C.R., Hovell, M.F., Sallis, J.F. (1990). Social Learning Correlates of Exercise Self-efficac. Early Experiences With Physical Activity. *Social Science and Medicine*, 31, 1169-1176.
- Kat, H. (2009). *Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kalafat, T. (2006). *Üniversite öğrencilerinin beden memnuniyet düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mengütay, S. (1997). *Morpa spor ansiklopedisi*. Cilt 2. İstanbul: Orhan Ofset. 156-249.
- Öztürk, F.(1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırđan Yayımevi.
- Reynolds, K.D., Killen, J.D., Bryson, S.W., Maron, D.J., Taylor, J.B., Maccoloy, N., Farguhar, J.W. (1990). Psychosocial Predictors of Physical Activity in Adolescents. *Previous Medicine*, 19(5), 541-551.
- Riggio, R. E., Tucker, J. ve Coffaro, D. (1989). Social skills and empathy. *Personality and Individual Differences*, 10(1), 93-99.
- Ryan, J.G., Dzewaltowski, D.A. (2002). Comparing the Relationship Between Different Types of Self-Efficacy and Physical Activity in Youth. *Health Education and Behavior*, 29: 491.
- Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyete katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*. Ankara: Asıl Yayınevi.